

Odvětový svaz
hutnictví železa
Branche Association of the Steel Industry

SITUAČNÍ ZPRÁVA

Úvaha dalšího vývoje ocelářského průmyslu České republiky

Určeno pro: Konzultativní tým MPO a OS KOVO

Datum jednání: 5. prosince 2007

Předkládá: Hutnictví železa, a. s.

Praha – prosinec 2007

1 Charakteristika odvětví

Hutní průmysl je základem pro navazující zpracovatelské obory. Jedno pracovní místo v hutnictví na sebe váže 3-4 pracovní místa v navazujících oborech. Současně se jedná o odvětví s extrémní fondovou náročností vyžadující alokaci velkého objemu finančních prostředků při realizaci marketingových strategických rozhodnutí. Tato rozhodnutí pak předurčují budoucí nabídku na dlouhá léta dopředu. Hutní výroba v České republice je závislá zejména na dovozech vstupních surovin, především železné rudy pro výrobu surového železa (cca 8 mil. t/rok) a dále na dovozu primárních kovů pro další zpracování v odvětví neželezných kovů a slévárenství. Hutnictví a zpracování kovů patří rovněž k největším spotřebitelům energie v rámci zpracovatelského průmyslu. Spotřeba paliv a energií v odvětví činí v měrných jednotkách více jak 24 GJ na tunu produkce.

Hutní průmysl má v rámci zpracovatelského průmyslu a stavebnictví z pohledu intenzity spotřeby základních hutních výrobků trvalé opodstatnění. Hlavními spotřebiteli oceli jsou kovodělný průmysl a výroba konstrukcí, dále strojírenský průmysl včetně výroby dopravních prostředků a stavebnictví. V posledních letech dochází ve výrobě základních kovů a hutních výrobků celosvětově k přechodu od dodavatele výrobků komoditního charakteru k výše zhodnoceným výrobkům a k technologickému partnerství. V České republice se tento vývoj projevuje především ve vztahu k automobilovému průmyslu.

2 Pozice odvětví v rámci zpracovatelského průmyslu

Růst průmyslové produkce v druhé polovině devadesátých let nejvíce ovlivňovaly zahraniční investice (zejména dovoz strojů a zařízení), růst vývozu zejména do vyspělých zemí a rostoucí domácí poptávka po spotřebním a investičním zboží. Samotný růst probíhal diferencovaně. Výsledkem vývoje koncem devadesátých let byl posun odvětvové struktury průmyslu ve prospěch finalizujících oborů (zejména elektrotechniky a automobilového průmyslu), podíl energetických oborů a oborů těžkého strojírenství a hutnictví klesal. Ke změně došlo v roce 2004, kdy výrazný růst poptávky po kovech způsobil i prudký růst výkonů a opětné zvýšení podílu hutnictví v odvětvové struktuře zpracovatelského průmyslu. Růst byl diktován jednak zvýšením hmotných výrob, (tržby ve stálých cenách meziročně vzrostly o více než 10 %) ale zejména výrazným růstem tržních cen ocelářských výrobků ovlivněných i razantním růstem cen vstupních surovin (rudy, šrot, sur. železo). V globálním měřítku souvisel růst cen s oživením ocelářské výroby ve světě a s investičním boomem v jihovýchodní Asii, zejména v Číně. To způsobilo výrazné zvýšení poptávky hutí po vstupních strategických surovinách, což se nejmarkantněji projevilo růstem cen šrotu, koksu, uhlí a železné rudy. Tento cenový nárůst vstupů byl jednotlivými výrobci promítnut do ceny hutních výrobků, přičemž byl akceptován finálními odběrateli a trhem. Můžeme konstatovat, že poptávka v období let 2003-2004 způsobila nevratný posun průměrných cen strategických vstupů a ocelářských výrobků na vyšší cenovou hladinu. Po přechodném období roku 2005, kdy došlo k mírné redukci cenového růstu diktovanému zejména vyššími stavy obchodních a odběratelských zásob na konci roku 2004, došlo v průběhu roku 2006 a v 1. polovině 2007 k opětovnému obnovení cenového růstu. Jeho příčiny zůstávají stejné, tj. především nadále vysoká poptávka na světových trzích způsobená mj. konjunkturálním vývojem v Asii, ale i ve státech Evropské unie a pokračující růst cen surovinových a energetických zdrojů.

3 Základní produkční charakteristiky

Současné ocelářství ve většině zemí je již stabilizované, tržně orientované, takže v několika posledních letech výrazný skok v cenách vstupů (rudy, uhlí, koks a energie) dokázalo tlumit, i když s velkými ekonomickými oběťmi a to i částečným přenesením na odběratele. Vymanilo se z dlouhodobého hodnocení ocelářství z pohledu akciového trhu jako „old economy“ a je dnes středem pozornosti všech akciových trhů. Cílevědomé vypořádávání se s nadbytkem nabídky nad poptávkou a velký hlad po oceli vrátily tvář ocelářského trhu do pozice trhu výrobce.

3.1 Faktory ovlivňující výrobu a pozici ocelářského průmyslu

Při hodnocení perspektivy ocelářství je nutno posuzovat ty faktory, které vedly ke změnám jeho pozice a životaschopnosti. Jde zejména o:

- Vývoj poptávky po ocelářských výrobcích – souvisí sice prioritně s ekonomickým rozvojem ve světě i v jednotlivých lokalitách, ocelářství do něj přímo výrazně vstupuje intenzívně realizovanými výrobními inovacemi a potřebnými technologiemi.
- Trvalou racionalizaci výroby a odbytových cest, která je doména ocelářství; důležité jsou rovněž odezvy odběratelů resp. jejich nové požadavky.
- Komplex faktorů měnící postavení ocelářů vůči dodavatelům vstupů i odběratelům – od internacionalizace, koncentrace, joint venture a různých dílčích dohod o kooperaci, přechod ke konsolidaci, ke vztahům založeným na technologickém dodavatelství (technologické partnerství) a také o akvizice.
- Majetkové pronikání do vstupních toků a budování výrobních a odbytových řetězců – vertikální integraci směrem ke vstupům i výstupům.
- Konkurenci jiných materiálů.

Z faktorů ovlivňujících poptávku je z celosvětového pohledu nutno uvést zejména:

- Globální výroba i poptávka po oceli dlouhé období stagnovaly na přibližně třičtvrtě miliardy tun oceli.
- Přechod států s plánovitým řízením k tržnímu hospodářství zredukoval a utlumil, jak se dnes již ukazuje, tuto úroveň pouze přechodně.
- Nastupují země BRIC – tzv. nízkonákladové země (Brazílie, Rusko, Indie a Čína), které na začátku 21. století nasazují vysoké tempo hospodářského rozvoje, který vyvolává výrazný nárůst spotřeby a tím i výroby oceli, a to s pozitivním vlivem na globální úroveň.
- Dlouhodobé prognózy předpovídají stabilitu tohoto trendu na dalších 5 až 10 let.
- Světová výroba oceli již překročila hranici 1 mld. tun, v této souvislosti se nabízí úvaha, že kdyby spotřeba oceli na jednoho obyvatele země dosáhla úrovně vyspělých zemí, šlo by uvažovat o světové úrovni cca 2,5 mld. tun – existuje tedy fakultativní možnost zdvojnásobení současné úrovně.
- Vyspělé země mají spotřebu oceli relativně nasycenou a ve spotřebě budou převládat strukturální změny ve prospěch výše-hodnotového sortimentu.
- Ostatní země budou zvyšovat spotřebu zejména v běžných jakostech v relaci s hospodářským vývojem.

3.2 Výroba, spotřeba a obchod

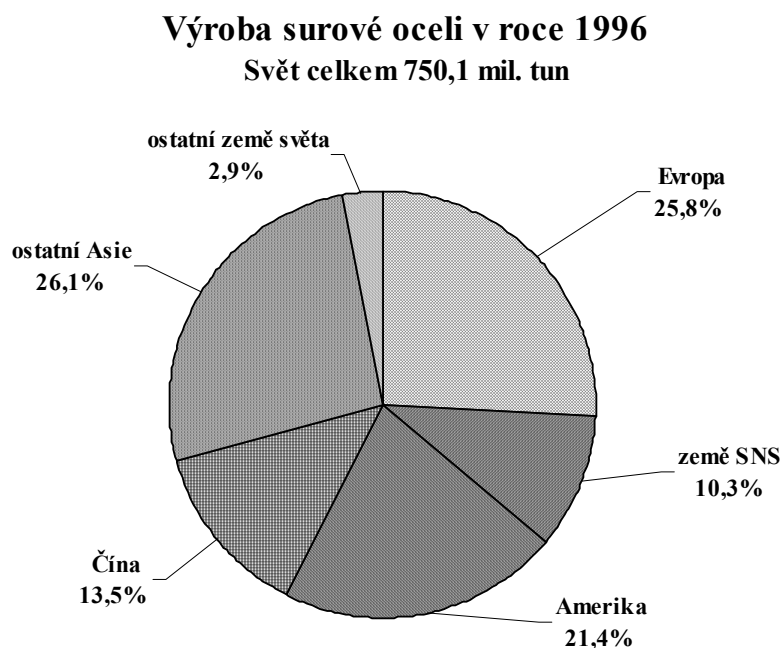
Při charakterizování současné pozice českého ocelářského průmyslu je nutno vzít v úvahu vývoj ve světě i v Evropě, a to jak z hlediska výroby, tak zejména z hlediska spotřeby a souvisejícího obchodu – dovozu a vývozu.

Jak již bylo uvedeno, přesahuje světová výroba oceli od roku 2004 hranici jedné miliardy tun a meziroční nárůsty ukazují na další výrazné zvyšování, mezi lety 2005 a 2006 je tento růst 9 %. Podrobnosti vyplývají z následující tabulky:

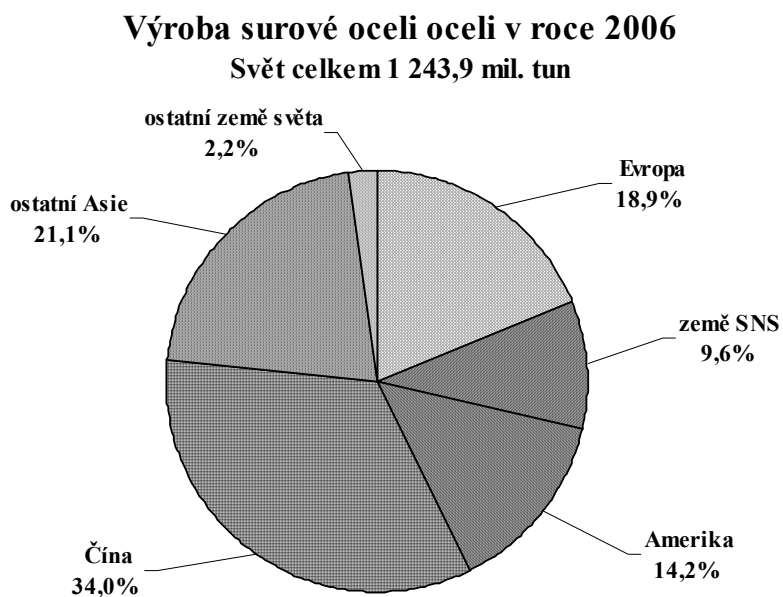
Průměrný meziroční růst výroby oceli ve světě	
Období	Růst světové výroby v %
1970-1975	1,6
1975-1980	2,2
1980-1985	0,1
1985-1990	1,5
1990-1995	-0,5
1995-2000	2,3
2000-2005	6,1
2005-2006	9,0

Nejvyšší podíl má ocel vyrobená v Číně, který v roce 2006 činil 34 %, přesněji v Číně bylo vyrobeno 422,7 mil. tun, ve světě pak 1 243,9 mil. tun. Na grafu č. 1 a č. 2 je vidět vývoj výroby oceli dle regionů ve srovnání roku 2006 s rokem 1996. Podíl oceli vyrobené v Číně vzrostl 2,5krát, zatím co výroba oceli celosvětově vzrostla o dvě třetiny z 750 mil. tun na 1 244 mil. tun.

Graf č. 1 – Výroba surové oceli dle regionů v roce 1996

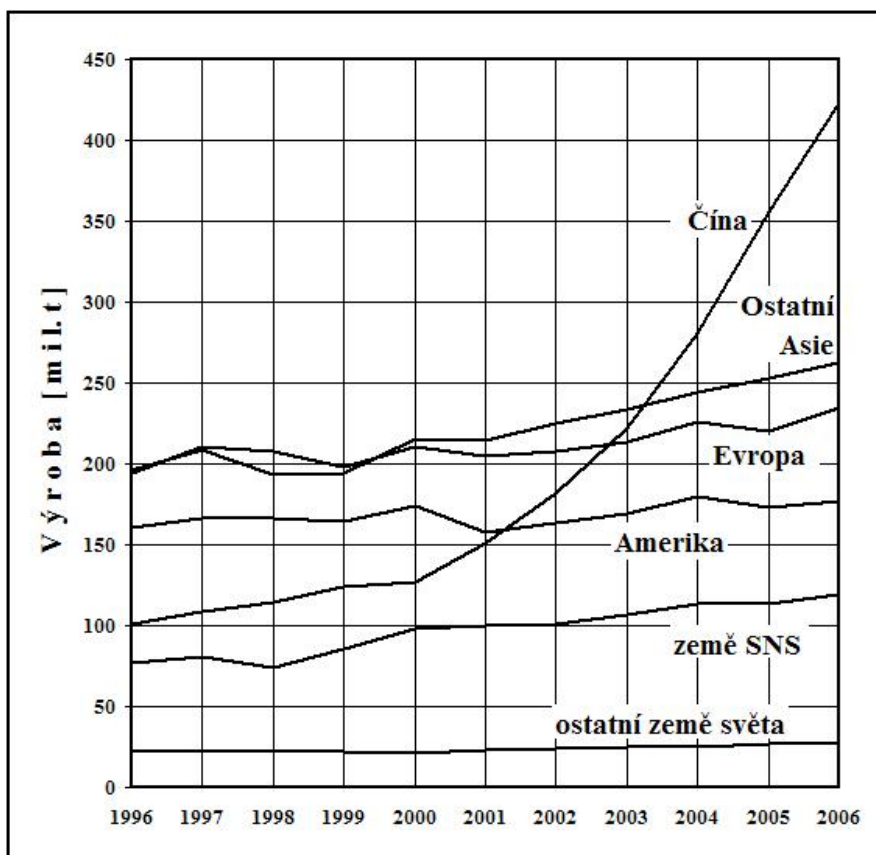

Graf. č. 2 – Výroba surové oceli dle regionů v roce 2006

Podrobnosti vývoje výroby surové oceli ve světě v období let 1996 až 2006 vyplývají z grafu č. 3, ze kterého je zřejmý výrazný nárůst produkce oceli v Číně a ostatních zemích Asie.

Graf č. 3 – Výroba surové oceli ve světě

Výroba surové oceli v ČR se v posledních letech pohybuje v rozmezí 6-7 mil. tun, výrobu blížící se 7 mil. tun lze očekávat i v letošním roce. Vývoj výroby hlavních ukazatelů od roku 2000 je patrný z následující tabulky (údaje jsou v tis. t).

Výrobek	2000	2002	2004	2006
Surové železo	4 621,5	4 839,9	5 385,4	5 191,8
Surová ocel	6 215,8	6 512,0	7 033,0	6 861,8
Válcovaný materiál	5 501,3	6 019,3	6 395,2	6 268,3
Ocelové trubky	652,4	639,3	708,2	786,2
Ostatní ocelářské výrobky	838,3	831,7	900,6	1 020,1

I ve spotřebě je v posledním období nejvýznamnější podíl Číny, která je hlavní ocelářskou zemí Asie. Růst spotřeby přesahuje 11 %, vyšší dynamiku v Asii vykazuje i Indie. Nejvyšší dynamika spotřeby oceli je v současné době zejména v zemích BRIC, tj. v Brazílii, Rusku, Indii a Číně. Prognóza vývoje spotřeby ocelářských výrobků do roku 2008 dle hlavních regionů je uvedena v následující tabulce – teritoria jsou seřazena podle úrovně spotřeby (údaje jsou v mil. t). Je nutno uvést, že dosavadní praxe ukazuje, že skutečnost bývá často výrazně vyšší než jsou prognózy.

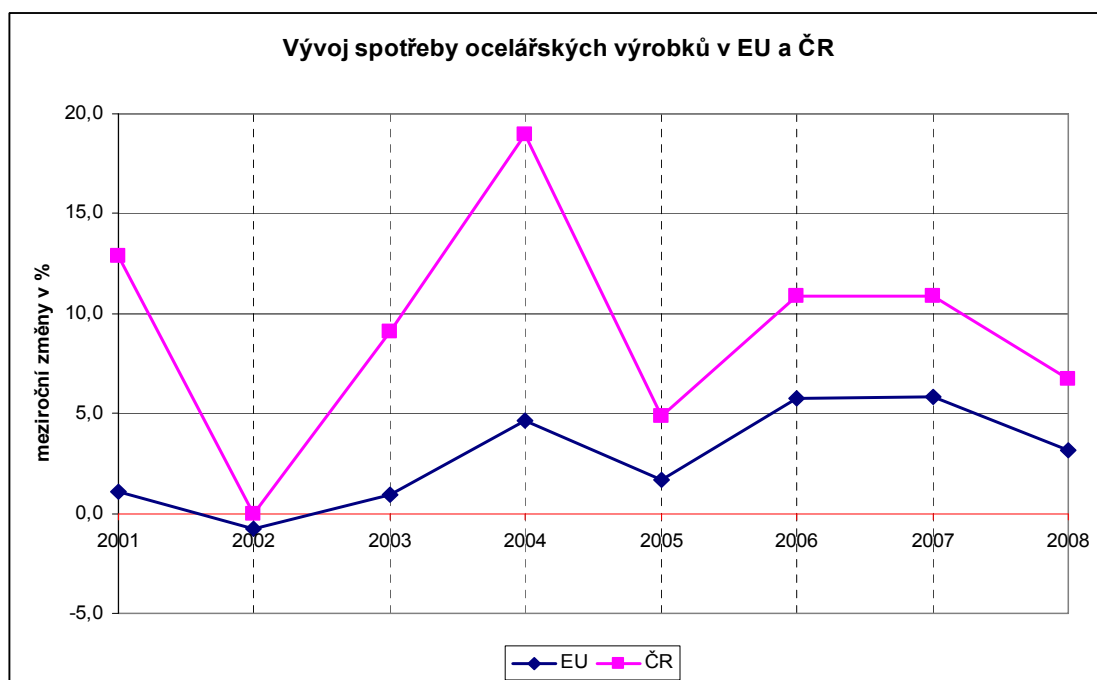
Země	2006	2007	2008	2005/06	2006/07	2007/08
Svět celkem	1 120,9	1 197,7	1 278,6	8,8	6,8	6,8
Asie (včetně Číny)	607,2	663,2	721,1	6,2	9,2	8,7
EU-27	184,9	192,2	195,0	11,4	4,0	1,4
NAFTA	155,7	148,1	153,9	11,5	-4,9	4,0
CIS	50,0	59,8	65,2	18,1	19,5	8,9
Střední Východ	37,2	40,4	43,4	9,8	8,4	7,5
Jižní a Střední Amerika	35,6	39,5	41,6	11,8	10,9	5,2
Ostatní Evropa	27,2	29,3	31,0	11,0	7,8	5,7
Afrika	23,1	25,1	27,5	11,4	8,9	9,5

Hlavním odběratelským odvětvím v České republice je kovodělný průmysl a strojírenství, automobilový průmysl a stavebnictví. Podíl zpracovatelských odvětví na zjevné spotřebě je uveden v následující tabulce:

Odvětví	2000	2002	2004	2006	% 2006
Kovodělný prům.+strojíren.	1 761,4	1 800,6	2 086,7	2 250,5	37,7
Automobilový průmysl	706,9	760,4	968,2	1 295,4	21,7
Stavebnictví	641,2	726,9	973,4	1 086,4	18,2
Elektrotechnický průmysl	115,9	142,0	186,4	274,6	4,6
Ostatní odvětví	332,2	392,7	574,7	680,5	11,4
Obchod	305,2	355,1	388,3	382,0	6,4
Zjevná spotřeba celkem	3 862,7	4 177,8	5 177,8	5 969,5	

Z pohledu meziročních změn spotřeba ocelářských výrobků v České republice kopíruje stále těsněji vývoj ve státech Evropské unie. Tento vývoj je znázorněn na grafu č. 4. Z hlediska spotřeby je významné, že prognózy ukazují, že tato v naší republice dále poroste.

Graf č. 4 – Vývoj meziročních změn ve spotřebě ocelářských výrobků v ČR a EU

Je nutno si však uvědomit, že růst spotřeby je výrazně ovlivněn dovozem, který zejména od roku 2003 vykazuje výrazně rostoucí trend. Lze říci, že na rostoucí spotřebě se zhruba ze tří čtvrtin podílejí dovozci. Podrobnosti jsou uvedeny v následující tabulce. Z této tabulky je rovněž patrné, že nárůst ve spotřebě je z velké části dán dovozem plochých výrobků, jejichž podíl ve spotřebě neustále roste.

	2000	2002	2004	2006
Výroba	4 946,1	5 578,9	5 971,4	6 001,6
Vývoz	3 837,5	4 415,7	4 526,2	4 990,5
Dovoz	2 754,1	3 014,6	3 732,6	4 876,3
Zjevná spotřeba	3 862,7	4 177,8	5 177,8	5 969,5
Ploché výrobky %	47,8	51,6	53,5	57,0
Dlouhé výrobky %	27,3	24,8	24,7	20,2
Ocelové trubky %	11,7	10,2	9,5	9,2
Ostatní ocel. výrobky %	13,2	13,4	12,3	13,6

Úrovní měrné zjevné spotřeby na obyvatele se Česká republika řadí mezi přední země světa, přičemž výrazně přesahuje průměr zemí Evropské unie a i mnoha průmyslově vyspělých zemí.

Přehled měrné spotřeby ve vybraných zemích je uveden v následující tabulce.

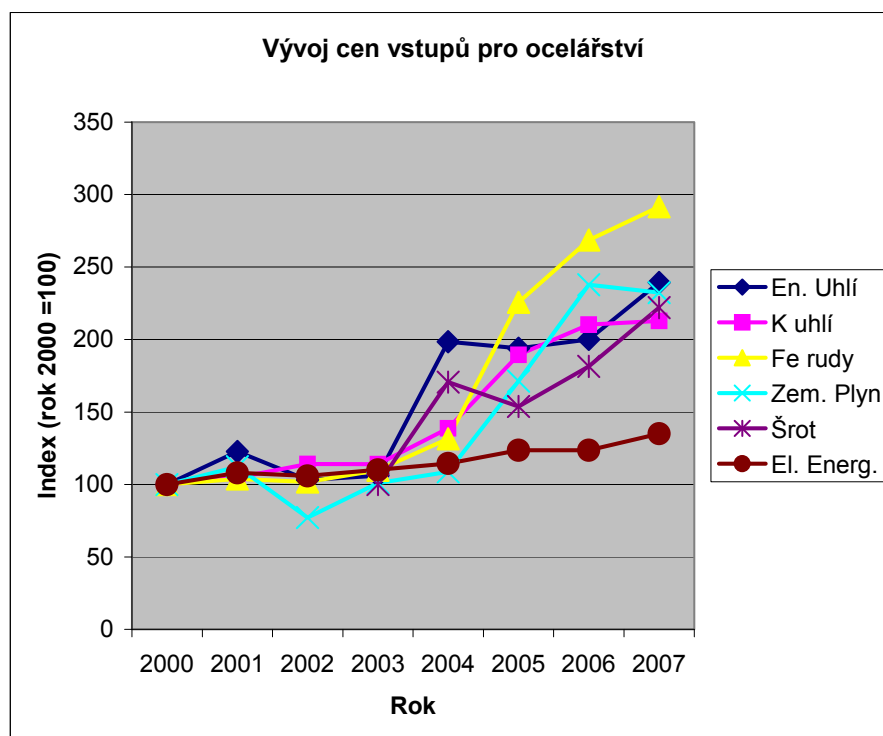
Spotřeba ocelářských výrobků v kg/obyvatele/rok										
Země/teritorium	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007 odhad	2008 výhled
Německo	438	473	449	427	416	442	439	465	488	496
Itálie	507	524	525	513	554	568	544	620	622	632
Španělsko	424	422	458	477	508	502	497	579	591	596
Francie	303	325	290	288	263	282	246	271	274	271
Velká Británie	231	229	229	214	209	224	188	212	213	212
Rakousko	345	366	380	394	394	418	425	492	520	528
Švédsko	395	408	349	366	400	442	456	485	486	483
Belgie-Lucembursko	437	639	605	502	453	488	415	505	505	484
Finsko	365	449	415	394	384	415	403	458	462	462
Průměr EU 15	372	394	384	376	374	388	373	411	422	424
ČR	319	379	381	410	433	508	513	585	630	681
Polsko	186	199	176	202	202	225	222	275	317	335
Maďarsko	167	178	188	201	210	212	202	224	227	230
Slovensko	202	233	239	251	273	320	306	365	400	413
Slovinsko	281	321	337	342	323	332	344	209	214	208
Bulharsko	70	100	91	120	141	173	185	197	204	211
Rumunsko	97	118	125	131	142	151	153	185	199	235
Průměr EU 27	328	350	341	339	339	357	345	384	399	405
Rusko	124	169	187	173	198	203	211	250	312	342
Ukrajina	101	126	149	143	171	151	155	183	214	233
USA	399	411	363	367	344	391	363	404	379	394
Kanada	512	562	480	502	490	545	508	523	491	507
Čína (bez Taiwanu)	89	91	115	139	180	205	249	272	303	338
Japonsko	574	635	610	598	612	601	610	619	629	631
Jižní Korea	705	803	799	912	947	979	977	1 016	1 108	1 141
Indie	24	25	26	28	28	31	36	42	47	53
Taiwan (Čína)	901	932	770	901	878	969	875	861	904	935
Svět	125	136	139	148	159	171	180	196	210	224

4 Faktory určující další vývoj v ocelářství

Jedná se zejména o komplex faktorů, které ovlivňují postavení ocelářů – výrobců vůči dodavatelům vstupů i vůči odběratelům, tedy i o majetkové pronikání do vstupních toků a o budování výrobních a odbytových řetězců. Nejvýznamnějšími z těchto faktorů jsou zejména:

- Skokový růst cen vstupů pro ocelářský průmysl. Vývoj od roku 2000 je patrný z grafu č. 5, ze kterého vyplývá, že ceny hlavních vstupů se od roku 2003 skokově zvýšily více než dvojnásobně.

Graf č. 5 – Vývoj cen hlavních vstupů ocelářského průmyslu

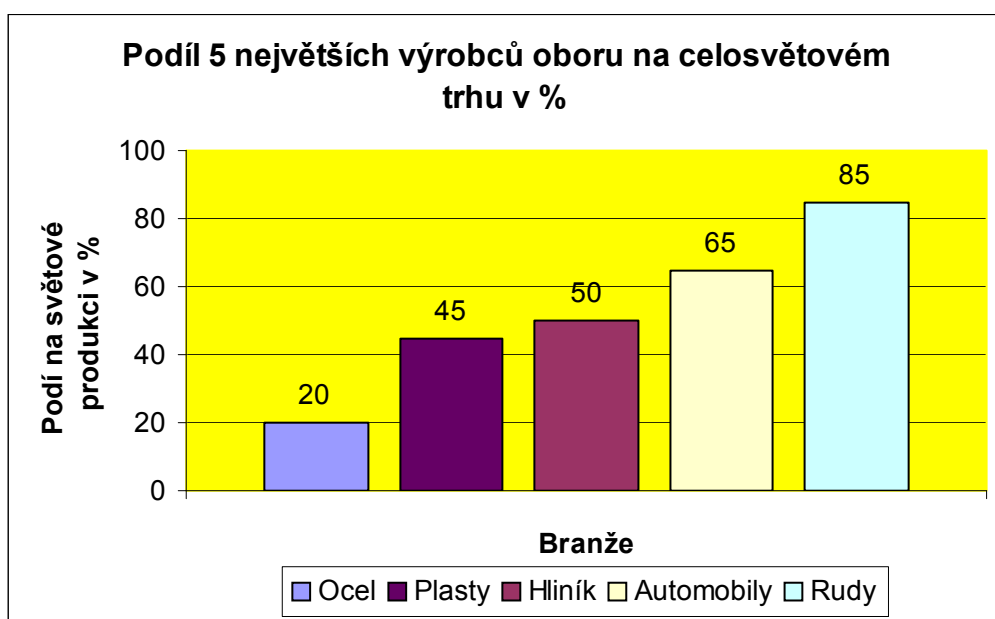

- Integrace ocelářských společností směrem proti technologickému toku. Výrobní společnosti tak čelí tlaku fyzické napjatosti v důsledku trvalého zdražování vstupů.

Například ArcelorMittal, společnost s roční výrobou téměř 120 mil. t oceli, se zabezpečuje proti těmto rizikům formou vlastnictví rudných dolů k pokrytí minimálně 70 % potřeb rudné vsázky. Stejně tendence jsou u uhlí.

- Silně rovněž působí konsolidace, tedy cesta k vytváření nadnárodních ocelářských kolosů, výsledkem je
 - zesílení vyjednávací pozice pro jednání s dodavateli surovin, kteří jsou dnes více konsolidováni než ocelářský průmysl. Konsolidace je patrná i u konkurenčních odvětví a u odběratelů. Podíl pěti největších výrobců v daném oboru – ve srovnání s ocelářstvím - je graficky znázorněn na grafu č. 6. Přehled deseti největších výrobců oceli v roce 2006 je pak uveden v navazující tabulce.

Graf č. 6 – Přehled pěti největších výrobců ve vybraných oborech

Pořadí	Společnost	Sídlo	Výroba 2006 v mil. t	%
1	ArcelorMittal	Nizozemí	117,2	9,42
2	Nippon Steel	Japonsko	33,7	2,72
3	JFE Steel	Japonsko	32,02	2,57
4	Posco	J. Korea	31,20	2,51
5	Shanghai Baosteel	Čína	22,53	1,81
	5 největších		236,65	19,0
6	US Steel	USA	21,25	1,71
7	Nucor	USA	20,31	1,63
8	Tangshan	Čína	19,06	1,53
9	Corus *)	V. Británie	18,30	1,47
10	Riva	Itálie	18,19	1,46
	10 největších		333,8	26,83
	Svět		1244,2	100,0

*) Po realizaci fúze Corus s indickou Tata Steel se nová společnost s výrobou 23,95 mil. t posune na páté místo s podílem 1,92 %.

- globální role nových kolosů, které jsou tak všudypřítomné a jsou schopny naplňovat i sortimentní polarizaci,
- finanční přínosy konsolidovaných společností se projevují přímo, a to v důsledku synergie a cíleného přizpůsobování výroby poptávce. Takto lze předcházet vlivu cyklů, které často vedou k enormnímu pádu cen. Společnosti mají tak možnost operativního využití kapacit, a to i z pohledu regionálních výkyvů v poptávce. Od konce druhé světové války bylo uvedených cyklů již více než 35.
- Vytváření nových servisních center, které zhodnocují výrobu ještě před dodáním konečnému spotřebiteli.
- Vznik nových institucí, které poskytují potřebné informace pro uplatňování systému předčasného varování, a tím pomáhají čelit vlivu výše uvedených cyklů.

Například v USA funguje instituce Steelindex, která monitoruje trh, vývoj cen a názory respondentů na vývoj odvětví. Pracovní tým pro předčasné varování vytvořil rovněž Eurofer.

4.1 Cenový vývoj

V letech 2000-2003 ocelářský průmysl v zásadě kopíroval celkový makroekonomický trend minimálního růstu, resp. poklesu výrobních cen. Od druhé poloviny roku 2003 se situace změnila. Vývoj byl, na rozdíl od situace v navazujících odvětvích, diktován nejen růstem tuzemské a celosvětové poptávky, ale zejména růstem cen vstupních surovin (šrot, surové železo). Zatímco v roce 2003 činil meziroční růst cen na 1 tunu prodaných ocelářských výrobků 5,6 %, v roce 2004 již činil 60 %.

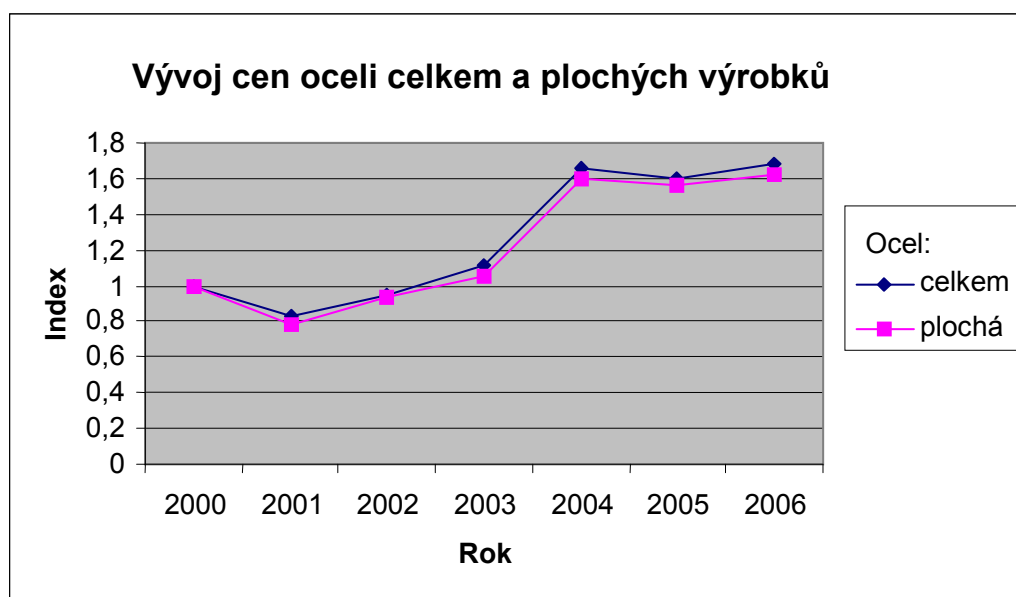
Od počátku roku 2005 naopak došlo k postupnému snižování cen. Růst cen plochých válcovaných výrobků již meziročně činil jen +5,1 %. Ceny dlouhých válcovaných výrobků se v průměru zvýšily pouze o 1,4 %, ceny ocelových trubek o 12,9 %. Udržení úrovně cen ocelářských výrobků v ČR bylo dáno snížením hmotných výrob a dodávek a poměrně vysokým stavem zásob u výrobců i u odběratelů.

V roce 2006 na vývoj cen finálních ocelářských výrobků působil v meziročním srovnání růst cen železné rudy (cca +19 % z počátku roku), ocelového šrotu (+8,5 %) a naopak pokles cen surového železa. Zatímco cena dlouhých válcovaných výrobků se v roce 2006 v průměru meziročně zvýšila nepatrně o 0,2 % (betonářská ocel +19,7 %), ceny plochých výrobků poklesly, vzrostly jen ceny výrobků za studena válcovaných (o 10,3 %), výrazně se zvýšila cena plechů a pásů pro elektrotechniku (o +60 %). Ceny ocelových trubek rovněž stouply.

V roce 2007 ceny vzrostly v sortimentu trubek, zejména svařovaných. Růst byl vyšší než 11 %, hlavně vlivem konjunktury dodávek pro energetiku. Kromě konjunkturálních a kursových vlivů zde působila i skutečnost cca 9 % meziročního růstu cen železných rud a více než 30 % meziročního růstu cen šrotu a cca 8 % růstu cen elektrické energie. Meziroční růst cen ocelářských výrobků se podílel z rozhodující míry na téměř 7 % růstu tržeb z průmyslové činnosti v běžných cenách.

Vývoj cen ocelářských výrobků jako celek ve srovnání s vývojem cen plochých výrobků je znázorněn na grafu č. 7. Z grafu jednoznačně vyplývá, že ploché výrobky jsou hlavním určujícím produktem.

Graf č. 7 – Srovnání vývoje cen ocelářských výrobků celkem a plochých výrobků

4.2 Finanční analýza

Ekonomický vývoj v České republice byl v uplynulých letech těsně svázán s vývojem v Evropské unii, kam také směřuje rozhodující část vývozu. Ve všech základních ekonomických kategoriích předstihuje růst v ČR průměrný růst v EU. Zvláště markantní je tento trend v porovnání vývoje HDP a průmyslové výroby. Pozitivní mzdový vývoj lze doložit na permanentním růstu osobní spotřeby obyvatelstva.

Dále je ve zprávě uveden přehled vývoje hlavních makroekonomických ukazatelů vybraných zemí EU, hodnoty pro rok 2007 jsou stanoveny expertním odhadem na základě skutečného vývoje za první tři čtvrtletí letošního roku, údaje pro rok 2008 vycházejí z další prognózy.

Je nutno si uvědomit, že provázanost s vývojem v Evropě a ve světě zároveň přináší do budoucna nebezpečí přenášení vlivů recese do české ekonomiky. V poslední době se to projevilo např. krizí na akciovém trhu a propadu na pražské burze, ale i dopady americké hypoteční krize na vývoj v Evropě a následně v ČR. Případná finanční krize může být do budoucna ještě posilována spekulativními nákupy české koruny jako nízkoinflační měny a jejím umělým nadhodnocováním ve vztahu k EUR a USD.

Při analyzování výsledků v naší republice je nutno si uvědomit pozitivní souběh dvou hlavních tendencí:

- Konjunkturální situaci v Evropě a ve světě způsobenou částečně prudkým ekonomickým vývojem zejména v zemích BRIC – Brazílie, Rusko, Indie, Čína – a s tím souvisejícím růstem poptávky.
- Privatizací a oddlužením rozhodujících ocelářských výrobců, včetně synergických efektů v rámci jejich zapojení do širších korporací.

Přehled makroekonomických ukazatelů - říjen 2007

	Hrubý domácí produkt				
	meziroční změna v %				
	2005	2006	2007	2008	
Austria	2,0	3,1	3,2	2,5	
Belgium	1,7	3,0	2,4	2,0	
France	1,7	2,2	1,8	2,0	
Germany	0,8	2,9	2,7	2,4	
Italy	0,1	1,9	1,7	1,3	
Netherlands	1,5	3,0	2,8	2,5	
Spain	3,6	3,9	3,9	2,9	
Sweden	2,7	4,1	3,5	2,7	
UK	1,8	2,8	3,0	2,4	
EU10	1,5	2,8	2,6	2,2	
Czech Rep.	6,5	6,4	5,8	5,0	
Hungary	4,1	3,9	2,2	3,0	
Poland	3,6	6,1	6,0	5,5	
Slovakia	6,0	8,3	8,9	7,5	
EU	1,6	2,9	2,7	2,3	

	Investice celkem				
	meziroční změna v %				
	2005	2006	2007	2008	
Austria	0,3	4,3	6,0	3,8	
Belgium	4,5	5,7	3,8	3,7	
France	4,1	4,1	3,0	2,1	
Germany	1,0	6,1	6,0	5,3	
Italy	-0,5	2,3	2,7	1,7	
Netherlands	3,0	7,2	5,5	3,1	
Spain	6,9	6,8	6,2	2,9	
Sweden	8,5	8,3	7,8	3,7	
UK	1,5	8,0	6,6	3,3	
EU10	2,7	5,6	5,0	3,2	
Czech Rep.	2,3	7,6	6,2	9,1	
Hungary	5,3	-2,1	2,0	4,0	
Poland	6,5	16,5	21,2	22,4	
Slovakia	17,5	7,3	7,9	7,4	
EU	2,9	5,8	5,4	3,8	

	Osobní spotřeba				
	meziroční změna v %				
	2005	2006	2007	2008	
Austria	1,7	2,0	2,2	2,1	
Belgium	1,1	2,5	2,2	1,9	
France	2,2	2,3	2,0	2,5	
Germany	-0,1	1,0	-0,1	2,1	
Italy	0,6	1,5	2,0	1,5	
Netherlands	0,7	-0,8	2,0	2,0	
Spain	4,2	3,7	3,3	2,9	
Sweden	2,4	3,1	3,4	3,2	
UK	1,5	1,9	2,6	2,0	
EU10	1,5	1,9	1,9	2,2	
Czech Rep.	2,5	4,4	6,6	4,2	
Hungary	3,9	1,9	-1,0	0,0	
Poland	2,0	5,2	5,9	5,2	
Slovakia	7,2	6,3	6,8	6,0	
EU	1,6	2,0	2,1	2,3	

	Nezaměstnanost				
	v % pracovní síly				
	2005	2006	2007	2008	
Austria	5,2	4,8	4,3	4,2	
Belgium	8,4	8,2	7,6	7,2	
France	9,9	9,0	8,1	7,8	
Germany	9,5	8,4	7,4	7,0	
Italy	7,7	6,8	6,4	5,8	
Netherlands	6,5	5,5	4,5	4,0	
Spain	9,2	8,5	8,0	8,2	
Sweden	5,9	5,4	4,6	5,0	
UK	4,9	5,5	5,4	5,4	
EU10	8,2	7,5	6,9	6,6	
Czech Rep.	8,9	7,7	6,1	6,2	
Hungary	7,3	7,5	7,5	7,5	
Poland	17,6	14,9	12,1	10,5	
Slovakia	16,2	13,3	10,9	9,6	
EU	9,2	8,3	7,4	7,0	

	Inflace				
	meziroční změna v %				
	2005	2006	2007	2008	
Austria	2,3	1,5	1,8	1,9	
Belgium	2,8	1,8	1,7	1,9	
France	1,8	1,7	1,6	2,0	
Germany	2,0	1,7	1,9	2,0	
Italy	1,9	2,1	1,8	1,9	
Netherlands	1,7	1,1	1,8	2,0	
Spain	3,4	3,5	2,6	2,8	
Sweden	1,2	1,4	2,0	1,9	
UK	2,0	2,3	2,1	2,1	
EU10	2,1	2,0	1,9	2,1	
Czech Rep.	1,9	2,5	2,3	3,4	
Hungary	3,6	3,9	7,5	4,5	
Poland	2,1	1	2,2	2,3	
Slovakia	2,7	4,5	2,4	1,9	
EU	2,1	2,0	2,0	2,1	

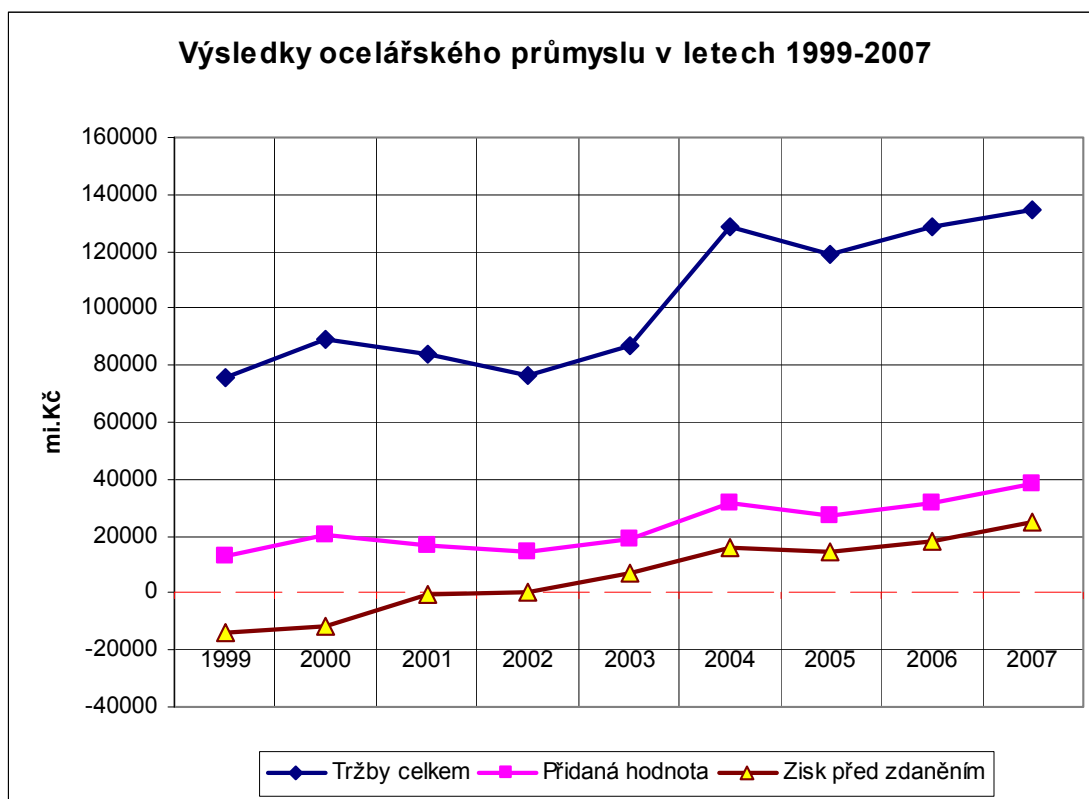
	Průmyslová výroba				
	meziroční změna v %				
	2005	2006	2007	2008	
Austria	4,4	8,2	7,5	4,6	
Belgium	-0,4	5,0	3,4	2,0	
France	0,2	0,9	1,0	1,0	
Germany	2,8	6,0	5,5	3,5	
Italy	-1,9	1,9	1,6	1,3	
Netherlands	-1,1	1,2	-0,2	2,1	
Spain	0,1	3,6	3,5	3,2	
Sweden	2,6	6,3	5,1	2,9	
UK	-2,0	0,1	0,4	0,7	
EU10	0,5	3,3	2,9	2,2	
Czech Rep.	6,7	9,7	9,3	5,3	
Hungary	7,0	9,9	9,0	8,0	
Poland	4,0	11,3	9,2	7,6	
Slovakia	3,9	10,0	13,0	9,0	
EU	0,9	3,9	3,5	2,6	

Vliv výše uvedených pozitivních tendencí na ekonomické výsledky oboru je patrný z dále uvedené tabulky. Průběh hlavních ukazatelů, kterými jsou tržby celkem, přidaná hodnota a zisk před zdaněním je znázorněn na grafu č. 8.

Výsledky ocelářských podniků v letech 1999-2007 (mil. Kč)

Ukazatel/rok	1999	2001	2003	2005	2007
Tržby celkem	75 393	83 800	86 799	118 624	135 000
Přidaná hodnota	12 933	17 054	19 011	27 404	38 000
Zisk před zdaněním	-14 002	-674	6 904	14 382	25 000
Počet pracovníků	51 237	33 108	28 210	25 026	22 300
Průměrný výdělek (Kč/měs.)	15 034	17 897	20 371	22 972	25 600
Produktivita tržeb (tis. Kč/prac.)	147,1	253,1	307,7	474,0	605,4

Graf č. 8 – Vybrané výsledky hutnictví v letech 1999 – 2007

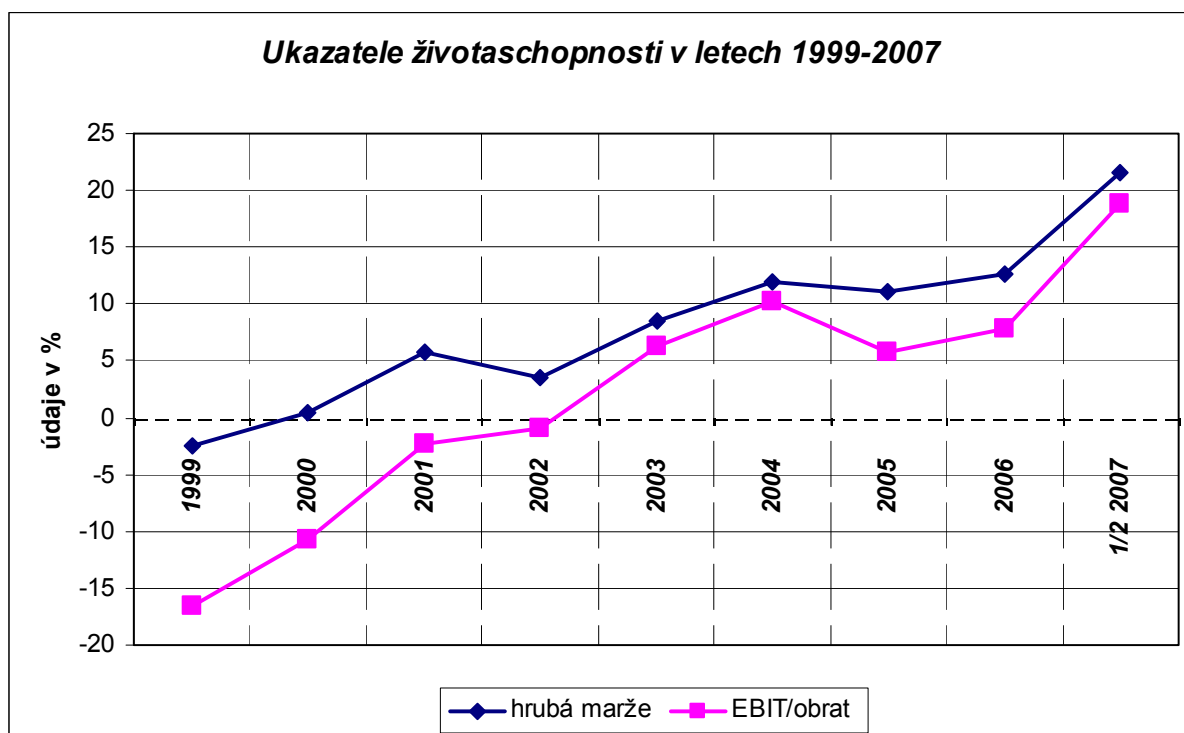

Základním cílem programu restrukturalizace bylo dosažení konkurenceschopnosti, a tedy dosažení kritériálních hodnot ukazatelů životaschopnosti. Tato kritéria byla posuzována u jednotlivých výrobních společností. Pokud bychom je však vztáhli na celý segment ocelářské výroby v ČR, byly by tyto administrativní ukazatele splněny již v roce 2004.

Průběh vývoje hrubé marže a ukazatele EBIT/obrat (EBIT – zisk před zdaněním a odpočtem úroků) za celý obor je na grafu č. 9. Z grafu je patrné, že pozitivní vývoj je od roku 2002 a zejména pak v závěrečných letech plnění programu restrukturalizace.

Hodnocení jednotlivých společností z pohledu splnění kritériálních hodnot ukazatelů životaschopnosti vychází z podnikatelských záměrů a jejich naplňování. Rozhodující výrobci tyto ukazatele splnili, a to dokonce i při započítání tzv. koeficientu bezpečnosti (price squeeze), jehož naplnění umožňuje dané společnosti úspěšně čelit konjunkturálním výkyvům vnějšího ekonomického prostředí.

Graf č. 9 - Vývoj ukazatelů životaschopnosti za celé odvětví

4.3 Produktivita práce

Dosažení ukazatelů životaschopnosti předpokládá se vyrovnat i s doplněním výše odpisů na „evropskou“ úroveň, tak aby bylo zabezpečeno plnění ukazatelů při srovnatelné úrovni kapitálové vybavenosti. Nižší úroveň odpisů v ČR signalizuje nižší úroveň vybavenosti a investování v porovnání s nejlepšími evropskými společnostmi. Tento aspekt nelze oddělit od úrovně mzdové vybavenosti. V podmínkách pokračující restrukturalizace ocelářského průmyslu došlo v 1. pololetí roku 2007 k dalšímu meziročnímu poklesu průměrného evidenčního počtu pracovníků o 8 %. Tempo růstu nominálních průměrných výdělků za sledované hutní podniky činilo meziročně +6,7 %. Průměrné výdělky rostly o něco pomaleji ve srovnání s 7,7 % růstem nominálních průměrných výdělků v průmyslu. Při meziročním průměrném růstu spotřebitelských cen o 2 % však znamenalo i toto tempo zlatelný růst reálných výdělků.

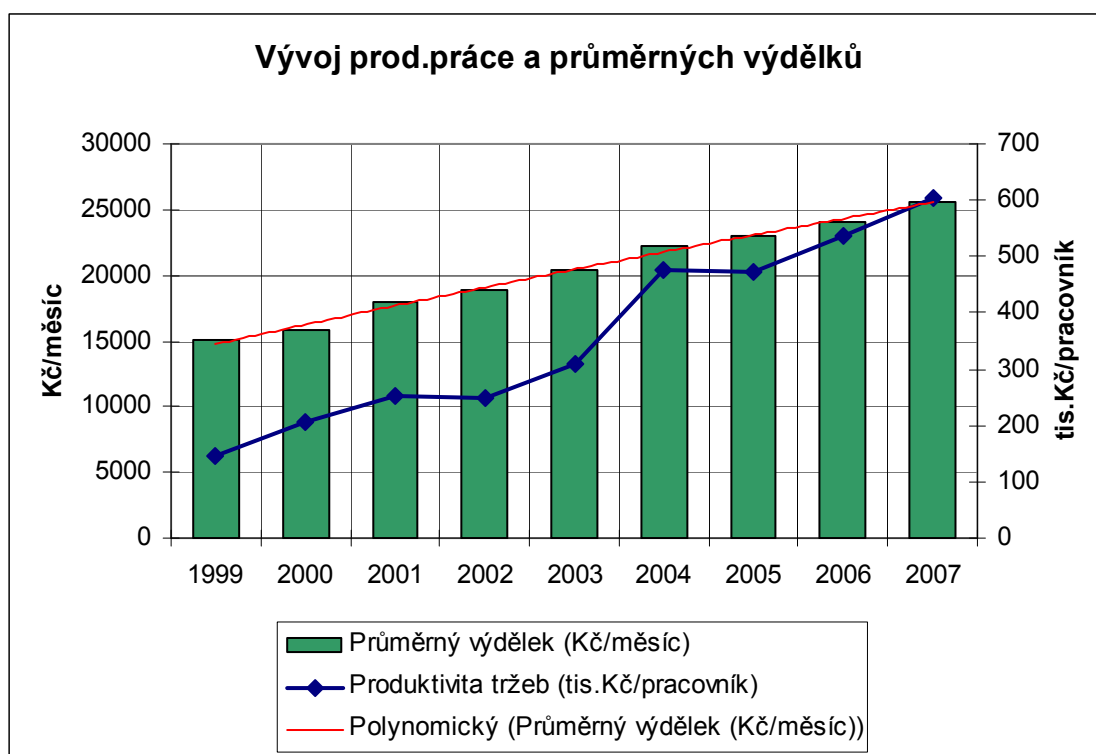
Prognóza vývoje mezd vztahených na celou Českou republiku, v souvislosti s vývojem kurzu koruny k euru, je uvedena v následující tabulce:

	2005	2006	2007	2008	2010
Inflace v %	1,9	2,5	2,3	3,4	2,7
Průměrná mzda (Kč/měsíc)	19 027	20 160	21 493	22 961	26 040
Nominální index	-	6,0	6,6	6,8	6,3
Reálný index		3,3	3,4	4,6	3,1
CZK/EU	29,8	28,2	27,1	26,6	26,0

Růst nominálních mezd v ocelářském průmyslu souvisí i se změnou kvalifikační struktury pracovníků a z tohoto pohledu i s růstem mzdové náročnosti. Ve vztahu k období 1. pololetí 2006 se zvýšila produktivita práce z tržeb v b. c. o 15,7 %. Mzdová náročnost výroby o 1,5 % poklesla, přičemž materiálová náročnost meziročně poklesla u sledovaných společností v průměru až o 16,8 %. Úroveň produktivity práce limituje i možnosti růstu výdělků v jednotlivých společnostech. Substitute živé práce (úspora mezd) se tak stává důležitou složkou dosažení cenové konkurenceschopnosti výrobků srovnatelné jakosti a užitných vlastností. Této skutečnosti odpovídá i poměrně vysoké tempo snižování stavů pracovníků, a to i za cenu vyplácení mimořádného „odchodného“.

Graf č. 10 ukazuje vývoj produktivity práce a průměrných výdělků v odvětví hutnictví železa. Z tohoto grafu vyplývá, že zatímco průměrné výdělky stoupaly v uplynulých letech téměř pravidelně, produktivita práce kolísala s ohledem na výkyvy ve výrobě (v tržbách). Od roku 2005 však již trvale převyšuje tempo růstu průměrných výdělků.

Graf č. 10 – Vývoj produktivity práce a průměrných výdělků

4.4 Investice

Největší část investic v hutním průmyslu měla v minulosti charakter přímých zahraničních, akvizičních investic. Investiční pobídky se uplatňují pouze v omezeném rozsahu a v sortimentu, který není pokryt tuzemskými výrobci.

Rozhodující část investic, z hlediska výše vynaložených rozpočtových nákladů, je realizována v několika největších ocelářských podnicích, které jsou schopny zabezpečit jejich finanční krytí i v případě dlouhodobé návratnosti vložených prostředků. Největší z nich jsou specifikovány v investiční části Programu restrukturalizace českého ocelářského průmyslu, včetně programu likvidace a útlumu kapacit. Jejich plnění podléhalo do konce roku 2006 pravidelnému sledování a vyhodnocování jak ze strany MPO, tak i Evropské komise.

Zároveň bylo monitorováno i plnění podmínek Doprovodného sociálního programu, který se zabýval řešením problematiky uvolňování pracovníků v důsledku restrukturalizace a rovněž i jejich následnou rekvalifikaci. Stále vyšší důraz je kladen na ekologické investice, nutné i z hlediska připravovaného ztřísnění ekologických norem (např. povolenky na vypouštění CO₂, nová chemická legislativa EU, ekologické daně apod.)

Zabezpečení potřebné míry investování ve velkých hutních konglomerátech vyžaduje soustředění finančních prostředků od bank, soukromých investorů i z vlastní hospodářské činnosti. Současné hospodářské výsledky samotného ocelářského průmyslu však i v globálním měřítku vedou k vytváření dostatečných finančních zdrojů na akvizice. To vytváří pozitivní klima nejen pro investování do technologie a techniky, ale i do akvizic.

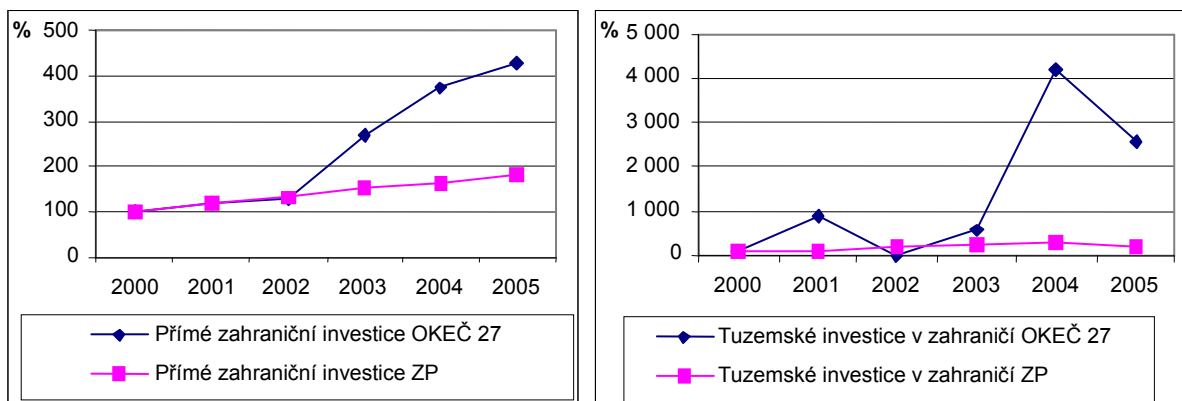
Přímé zahraniční investice

V návaznosti na privatizaci dochází k růstu přímých zahraničních investic, přičemž dynamika tohoto růstu je výraznější než v případě celého zpracovatelského průmyslu. Obojí souvisí se stále větší globalizací trhu, kdy dochází k významné koncentraci kapitálu v rukou největších světových společností. Přehled přímých zahraničních investic do odvětví hutnictví je uveden v následující tabulce:

(v mil. Kč)	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Zahraněční investice v ČR	9 960	11 957	12 599	26 919	36 918	42 506	45 740
Tuzemské investice v zahr.	13,8	122,8	1,5	75,3	580,9	355,2	426,0

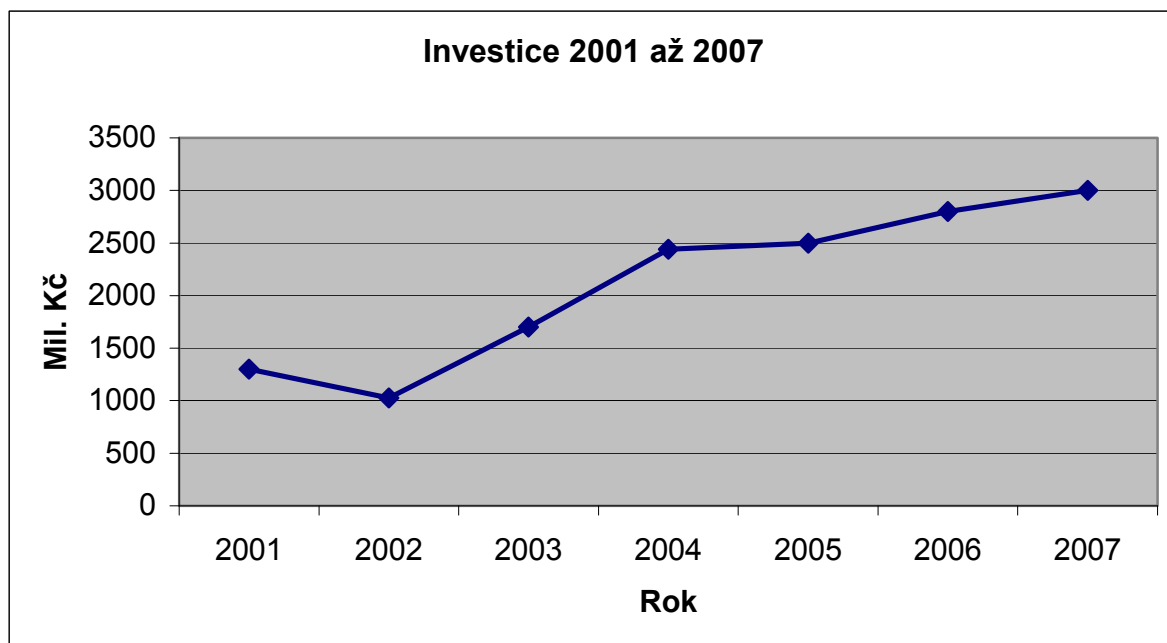
V návaznosti na privatizaci dochází k růstu přímých zahraničních investic, přičemž dynamika tohoto růstu je výraznější než v případě celého zpracovatelského průmyslu. Obojí souvisí se stále větší globalizací trhu, kdy dochází k významné koncentraci kapitálu v rukou největších světových společností. To je i případ akvizice společnosti Mittal Steel (v současnosti světové jedničky v ocelářském průmyslu v ještě koncentrovanější formě po spojení se společností Arcelor), která vstoupila do státem ovládané společnosti Nová huť, a. s., a společnosti Evraz Holdings, která zprivatizovala státní podíl ve společnosti Vítkovice Steel. V posledních tří letech tvořil největší podíl přímých zahraničních investic v tuzemsku reinvestovaný zisk. V porovnání s výší zahraničních investic jsou investice tuzemských společností podnikajících v oboru v zahraničí méně významné, přesto jejich podíl v posledních letech významně roste a to relativně i ve vztahu ke zpracovatelskému průmyslu. Vývoj je graficky znázorněn na grafech č. 11.

Graf č. 11 - Zahraniční a tuzemské investice do odvětví ocelářství

Na grafu č. 12 je znázorněn vývoj domácích investic. Lze konstatovat, že tento odráží vývoj ekonomické situace ocelářství. Od roku 2004 se na pozitivním vývoji této situace projevuje i celosvětový boom ocelářského trhu. Do konce roku 2006 byly objemy investic determinovány přijatými závazky Národního programu restrukturalizace. Počínaje rokem 2007 mohou již všechny společnosti realizovat zcela volně své rozvojové záměry.

Graf č. 12 – Vývoj domácích investic v letech 2001-2007

4.5 Výzkum a vývoj

V podmínkách napjaté konkurence a všeobecné tendence uplatňovat se sofistikovanějšími výrobky a technologiemi se ukazuje výhoda zemí, které nadále intenzivně rozvíjely svůj výzkum a vývoj (v ocelářství jsou to Německo, Japonsko a severské země). Česká republika podobně jako ostatní nové členské země EU z tohoto pohledu vynakládají na srovnatelné bázi pouze třetinu prostředků.

Vstupem České republiky do Evropské unie se naskytuje možnost účastnit se významnými projekty z oboru ocelářství v rámci programu financovaného z fondu vytvořeného po ukončení „Společnosti pro uhlí a ocel“. Čerpání z tohoto fondu, který je znám pod zkratkou RFCS – Research Found for Coal and Steel – je řízeno mezinárodními výbory, ve kterých má také své zastoupení i Česká republika. Náš obor má tak možnost se účastnit práce na řešení předních evropských projektů, tyto projekty ovlivňovat a vlastní projekty prosazovat mezi projekty financované i z prostředků EU. Jde tak o spolufinancování z prostředků uvedeného fondu a vlastních prostředků řešitelů, ale hlavně uživatelů výsledků projektů.

Kofinancování výzkumu ocelářství ze zdrojů EU v programu RFCS je jedním z prostředků zajišťování výzkumu a vývoje na mezinárodní bázi v rámci Evropské unie v ročním rozsahu cca 60 mil. eur. Přitom hodnota jednotlivých projektů bývá v průměru cca 2 mil. eur, což při průměrném padesátiprocentním kofinancování znamená 1 mil. eur z fondu a 1 mil. eur od řešitele. Průměrná doba řešení je zhruba tři roky.

4.6 Mezinárodní srovnání a konkurenceschopnost

Transformační kroky, realizované před vstupem ČR do EU, jejichž jádrem bylo přizpůsobit objem a strukturu výroby potřebám tuzemského i zahraničního trhu prokázaly, že české hutnictví zvládlo adaptaci na výstupy analýzy potřeb ze všech hlavních marketingových pohledů: tj. v tuzemské spotřebě, exportních možnostech i dovozních potřebách. Přes stagnaci ekonomiky řady zemí EU náš objem exportu do zemí EU oproti ostatním zemím CEFTA trvale roste.

Srovnání úrovně výroby s vyspělými zeměmi EU v obecné poloze ukazuje stále ještě nižší úroveň produktivity práce, ale i nižší výdělkovou úroveň a ve stále menší míře i zaostávání v technické úrovni provozovaných zařízení. Situace nízkých mezd, která doposavad zvyšovala konkurenční úroveň českého hutnictví se v posledním období rychle mění.

Příznivé finanční výsledky z hlediska investování do inovací uspokojivé období v letech 2005 a 2006 umožnily prakticky všem třem rozhodujícím ocelářským společnostem rychlejším tempem zvýšit kvalitu výrobků, přecházet na sortiment s vyšší hodnotou a upevňovat si tím svou konkurenční pozici. Také střední podniky zaměřené především na finální produkci investovaly cílevědomě a tímto směrem je dále orientována investiční činnost.

Vývoj efektivnosti (životaschopnosti) byl pro ocelářskou výrobu v ČR vyhodnocován dvakrát ročně monitorovací zprávou o plnění Národního programu restrukturalizace pro EK. Vyplyvá z ní, že odvětví cílových parametrů životaschopnosti dosahuje již nyní a jejich udržení je i do budoucna reálné. Konkurenční schopnost odvětví prokazuje téměř 80 % podíl exportu – dodávek do zemí EU na celkovém exportu. Do probíhajícího procesu konsolidace ocelářství na globální bázi, jakožto cesty pomáhající udržovat konkurenční schopnost, se již prakticky zapojila firma ArcelorMittal Ostrava, a. s. Podobně EVRAZ VÍTKOVICE STEEL, a. s., jejichž vlastníci otvírá společnosti další exportní možnosti otevřením ruského trhu výrazně zlepšují kvalitu i sortiment svých tlustých plechů. Strategické záměry v zhodnocování výrobového sortimentu se již daří po několik let realizovat Třineckým železárnám. Vážným konkurenčním schopnost oslabujícím faktorem by mohly být alokace emisních povolenek CO₂, které jednoznačně limitují nárůsty výrob. Potenciální ohrožení však trvá i nadále, jak avizují přípravy pro další období přidělování povolenek počínající rokem 2008. V roce 2004 až 2006 zrealizované a již realizující se další nárůsty cen vstupů v roce 2007 jsou vážným problémem životaschopnosti, nelze-li ekonomické dopady přesouvat do cen odběratelům. V roce 2006 je ocelářství částečně utlumilo na vrub svých finančních výsledků.

Pokud chceme srovnat úroveň produktivity práce v paritě HDP, tak její úroveň ve srovnání s EU15 dosahuje cca 65-70 %, a to v závislosti na sortimentu. Je však třeba říci, že nižší produktivita souvisí s nižší mzdovou úrovní, což se doposud projevuje jako komparativní výhoda a vyvažující faktor. Na druhou stranu hutnictví je stále koncentrovanějším oborem, zejména z hlediska vlastnických vztahů, ale i v obchodních vztazích a sdílení společného know-how a tzv. globalizace přispívá sama k srovnání technické úrovně a produktivity (viz např. Sandvik, ArcelorMittal apod.).

Pozitivní efekt do hospodaření přinesl vstup ČR do EU. Pro mnoho společností se rozšířením trhu jejich situace zlepšila (viz např. dříve probíhající tzv. antidumpingová řízení) a to i při nutnosti respektovat nová celní opatření na vnější hranici EU. Vzájemná obchodní výměna, nutnost dosažení konkurenceschopnosti cestou dosažení potřebné kvality výrobků, certifikací, koordinace předpisů v technické a obchodní oblasti, již probíhá řadu let.

Proces globalizace, zejména pak konsolidace nabírá nové dimenze i charakter. Přestože v posledních letech vzniklo ve světě několik mamutích ocelářských společností s prozatímním vyvrcholením s roční výrobou oceli až k 117 mil. t u ArcelorMittal, je ocelářský průmysl

ve srovnání se svými dodavatelskými i odběratelskými odvětvími ještě stále nedostatečně konsolidován. Teprve nadcházející etapa tvorby dalších nadnárodních kolosů s roční výrobou 100 mil. t oceli (viz již realizovaná a dále připravovaná konsolidace iniciovaná největší nadnárodní společností ArcelorMittal, kde se předpokládá roční výroba 160 mil. t oceli) vyjednávací pozici usnadní.

Zatímco dodávky železných rud dnes ovládají celosvětově tři společnosti a šest hliníkářských společností reprezentuje polovinu světové výroby hliníku, deset největších ocelářských společností s výrobou oceli přes 300 mil. t představuje pouze zhruba čtvrtinový podíl na celosvětové výrobě oceli. Negativní vliv na straně vstupů má také silně koncentrovaná výroba elektrické energie a malá možnost měnit jejího dodavatele.

5 Ekologie

Technologická zařízení podniků odvětví prošla v uplynulých 15 letech výraznou modernizací a ekologizací. Současně s tím byla zvýšená pozornost věnována také výstavbě nových a modernizaci stávajících zařízení pro zachycování a zpracování emisí a odpadů. Výsledkem je, že zařízení metalurgických provozů plní požadavky evropské i české legislativy týkající se emisí znečišťujících látek do ovzduší, vody a produkce odpadů. Většina podniků má udělen ekologický certifikát podle norem ISO řady 14000. Rozhodující výrobní zařízení splňují požadavky směrnice č. 96/61/EC o integrované prevenci a kontrole znečišťování, jsou provozována v souladu s nejlepšími dostupnými technikami BAT uvedenými v evropských referenčních předpisech BREF a mají vydáno tzv. integrované povolení.

Současnou situaci ocelářských společností ve vztahu k životnímu prostředí lze charakterizovat takto:

- Hlavní úspory týkající se snižování emisí všech druhů došlo v letech 1993 až 1998 při zhruba stejných objemech výroby surové oceli ročně.
- Hlavní úsilí bylo vynaloženo do oblasti ochrany ovzduší, kde došlo k razantnímu snížení emisí tuhých znečišťujících látek, kysličníků síry a kysličníků dusíku.
- Zvýšen byl podíl oceli odlévané přes ZPO ze 66 % na 90 % z výroby oceli.
- Mezi léty 1998 a 2004 působila celá řada vlivů:
 - výroba koksu poklesla o 17,6 %,
 - výroba aglomerátu byla zachována,
 - výroba surového železa vzrostla o 8 %,
 - výroba surové oceli vzrostla o cca 10 %.
- Ve sledovaném období 1998 – 2004 došlo u hlavních emisí do ovzduší k poklesu
 - tuhých znečišťujících látek o 33 %,
 - emisí kysličníků síry o 37,82 %,
 - kysličníků dusíku o 21 %.
- Od roku 2001 se uvedené emise výrazněji nemění a kolísají kolem hodnot uvedených pro rok 2004.

Další vývoj z hlediska vztahu k životnímu prostředí lze charakterizovat takto:

- U emisí CO₂ v důsledku zavedení systému obchodování skleníkovými plyny nebudou od roku 2008 kryty potřeby podniků pro zajištění výroby v důsledku sníženého objemu emisí pro obchodovací období let 2008–2012 – chybějící povolenky budou muset podniky nakupovat, očekávaná cena je několik desítek EUR/povolenka (povolenka = 1 tuna CO₂). Po roce 2012 je možno očekávat tlak na ještě výraznější snížení objemů povolenek pro jednotlivé provozovatele v důsledku plnění politicky stanovených cílů EU snížit emise tohoto plynu do roku 2020 o 20–30 % oproti roku 1990 a do roku 2050 o 50–60 % oproti roku 1990. Metalurgické technologie, které by tyto cíle zajistily, nejsou prozatím známy a jsou řešeny v rámci výzkumně – vývojových prací v programech EU. Případná realizace nových technologií bude finančně značně náročná.
- Od roku 2016 začnou platit nové emisní limity pro kysličníky dusíku na úrovni 40 % stávajících emisních limitů. To si vyžádá finančně vysoce náročnou denitrifikaci hutních výroby a především tepláren jednotlivých hutních podniků spalujících černé uhlí. Pokud nebudou do konce roku 2015 tato opatření realizována, mohou být příslušné teplárny uzavřeny a energie by musely být nakupovány, což lze realizovat pouze v případě zemního plynu a elektrické energie. Řadu používaných energií ani nakoupit v požadovaných objemech nelze (pára, stlačený vzduch, apod.). Vzhledem k vývoji v oblasti energetiky v rámci celé EU musí být naopak ve vlastním zájmu hutních podniků zvýšit oproti dnešku svoji soběstačnost ve výrobě energií pro metalurgické výroby.
- Velkým a již dnes aktuálním problémem především v Moravskoslezském kraji jsou emise tuhých znečišťujících látek a jejich frakce PM10. Přestože hutní podniky plní emisní limity pro tyto látky, je a bude vyvíjen výrazný tlak ze strany orgánů místní správy a samosprávy na to, aby se podniky zavázaly k vypouštění celkově nižšího objemu těchto emisí – to ovšem znamená vynaložit značné investice do modernizace především zařízení hutní prvovýroby.
- Připravována jsou další opatření ze strany EU, jako například obchodování kysličníky síry a kysličníky dusíku, jejichž finanční dopad na podniky prozatím neumíme stanovit ani odhadem.
- V rámci programu IPPC dochází k revizi referenčních předpisů BREF, které stanoví tzv. nejlepší dostupné techniky, ke kterým by se měl podnik při vynaložení ekonomicky efektivních nákladů co nejvíce přibližovat. Vzhledem k tomu, že revize pro hutní BREF probíhá, je možno očekávat, že se objeví nové nejlepší dostupné techniky s výrazně lepšími parametry, než měly techniky dosavadní. V rámci kontroly integrovaného povolení pro zařízení ze strany krajského úřadu i České inspekce ochrany ovzduší je možno očekávat tlak na další zpřísnění podmínek dalšího provozu v souladu s novými nejlepšími dostupnými technikami.
- Všeobecně se očekává postupné zpřísnování předpisů pro ochranu životního prostředí na straně jedné (pro emise do ovzduší, vody, odpady) a na snižování palivo-energetické náročnosti jednotlivých metalurgických výroby, jak bude vyplývat i z nových nejlepších dostupných technik.

6 Lidské zdroje a trh práce

Stále se prohlubující rozpor mezi nabídkou a poptávkou na trhu práce je alarmující a z hlediska ekonomického růstu jej lze považovat za klíčové ohrožení. Zatímco v nedávné minulosti se projevoval tento problém spíše lokálně, dnes stále více forem podmiňuje realizaci svých podnikatelských záměrů vytvořením potřebné nabídky na trhu práce. Největší nedostatek se projevuje u technických profesí, a to na všech kvalifikačních úrovních. Nízké počty absolventů technických škol vzhledem k požadavkům trhu práce vytváří vážné riziko i do budoucnosti.

Disproporce na trhu práce a jeho nízká pružnost způsobují, že ani stávající kvalifikační a profesní potenciál není plně využíván. Nevyhovující je také adaptabilita pracovní síly.

Úkoly, které je nutno řešit v oblasti vzdělávání, lze formulovat takto:

- Změnit systém řízení vysokých škol na manažerský. Vytvořit systém analýz vývoje odvětví a oborů z hlediska požadavků na profesní strukturu a kompetence.
- Zavést systém hodnocení a měření úspěšnosti škol, který by vycházel z vyjádření zaměstnavatelů o efektivnosti přípravy a úspěšnosti absolventů v praxi.
- Stanovit kvalifikační standardy pro systém počátečního a dalšího vzdělávání a pro systém ověřování a uznávání dalšího vzdělávání. Posílit činnost a kompetence sektorových rad, které umožňují vyjádřit poznatky z praxe.
- Podpořit motivaci studentů i chápání vysokých škol jako služby zavedením odloženého školného doplněného o systém sociálních stipendií.
- Snížit nepřímé náklady na studium zavedením systému uznávání neformálního vzdělávání.
- Nadále podporovat spolupráci zaměstnavatelů a středních odborných škol i vysokých škol v oblasti výkonu praxe studentů v rámci výuky – zapojením zaměstnavatelů do vzniku školních vzdělávacích programů, výuky a praxe.
- Propojit učňovské školství s organizacemi zaměstnavatelů (včetně zvažování možnosti vlastnit SOU).

Zaměstnanecký potenciál ocelářského průmyslu lze charakterizovat takto:

- Ocelářství ztrácelo (ve srovnání s jinými obory) atraktivnost pro mladou generaci na všech postech.
- Zaměstnanci stárli, tenčily se zdroje nových talentů ve specifických profesních oblastech a úspěšněji konkurovaly o mladou generaci jiné obory činnosti, působily i rozdíly v přístupech, hodnotách a očekáváních (přežívající mýtus pracovních podmínek), v celosvětovém pohledu je to dnes asimilace geograficky rozptýlených jednotek s nutností respektovat rozdílnost kultur v těchto regionech, s nutností hledat řešení k docílení korporativních cílů
- Ztráta generace managerů v důsledku omezeného získávání nových v 80. a 90. letech
- Přes veškeré marketingové úsilí ještě přetrvává názor mnoha regionů na ocelářství jako méně technický obor s malým tempem rozvoje šancí a špinavé

- Obvyklé rozdíly mezi rozvojovými a rozvinutými regiony jsou umocňovány obrazem problémů průmyslu
- Stále pokračující fúze a akvizice shlukují rozmanité pracovní síly často s divergentními kulturami, které vyžadují integraci
- Talent se v důsledku globálního boje o talenty stává novou globální komoditou
- Zatímco Čína, Indie, Brazílie, Rusko, Mexiko a Jižní Korea zaměstnávají 1 520 mil. zaměstnanců, EU25, USA a Japonsko 435 mil.
- Západní Evropa a USA vychovává pouze 28 % vzdělaných ve vědě, technologiích a technice – tyto obory stále ještě nedosahují přitažlivosti jakou si vzhledem k svým potřebám zaslouží
- Všechny ocelářské společnosti v ČR pociťují nedostatek talentovaných mladých pracovníků a berou řešení do svých rukou formou kooperace se školami všech stupňů i s finanční podporou výchovy žáků, učňů a studentů se záměry zvýšit jejich zájem na práci v hutnictví a ochotu se pro to vzdělávat a dovednostmi připravovat.

7 Řešení sociálně zaměstnaneckých souvislostí v ocelářském průmyslu

7.1 Důsledky realizace programu restrukturalizace v sociální oblasti

Jeden z programů řešící sociálně zaměstnanecké důsledky restrukturalizace českého ocelářského průmyslu byl Doprovodný sociální program (DSP), který skončil 31. 12. 2006.

DSP sehrál svou pozitivní roli. V letech působnosti pomohl vyřešit situaci pro uvolňované pracovníky s komplikovanou situací při získávání nového pracovního uplatnění (věková kategorie, možnosti zdravotní, kvalifikační).

Hlavní charakteristiky programu, který byl realizován v letech 2000-2006 jsou:

- Struktura uvolňovaných pracovníků
34,8 % více než 5 let před vznikem nároku na důchod
5,5 % méně než rok před vznikem nároku na důchod
- 65 % uvolňovaných pracovníků se setkalo s nízkými vyhlídkami na další pracovní uplatnění
- Možnost dalšího pracovního uplatnění do 3 měsíců (od ukončení pracovního poměru) nalezlo pouze 8,3 % pracovníků
- Průměrná doba nepřetržitého zaměstnání v ocelářství činila 31,4 let
- Průměrná mzda uvolněných pracovníků (s nárokem na příspěvek) dosáhla 18 800 Kč
- Průměrná výše příspěvku byla 174 tis. Kč.

Přehled počtů pracovníků zahrnutých do doprovodného sociálního programu a výše čerpaných příspěvků v letech 2000-2007 je uveden v následující tabulce:

Rok	Počet pracovníků v ocelářském průmyslu	Počet uvolňovaných pracovníků v rámci DSP	Náklady DSP (mil. Kč) příspěvek
1999	51 237		
2000	43 499	1 971	130
2001	38 549	988	215
2002	29 500	1 261	171
2003	28 250	1 180	203
2004	27 125	785	167
2005	25 026	694	97
2006	23 780	709	102
2007	22 479		54 *)

*) Čerpání v r. 2007 znamená pouze „převis“ výplaty pro 368 pracovníků.

7.2 Nové požadavky na pracovní sílu

Další prodloužení DSP nebylo možné z důvodů ukončení realizačního období „programu restrukturalizace“. Zcela jednoznačné stanovisko bylo v tomto duchu od věcně příslušných rezortů.

Nová situace v odvětví si však vyžaduje náročnější požadavky na pracovní sílu. Jako vhodný nástroj se v této oblasti jeví program EU RESTART, jehož potřeba vychází z těchto faktorů :

- Je zřejmé, že situace pro léta 2007 a další je poněkud jiná, než byla při zahájení realizace „Programu restrukturalizace českého ocelářského průmyslu“.
- Pokračuje dobrá situace pro ocelářství.
- V ocelářských společnostech je nutno dále řešit uvolňování pracovníků a dosahování standardů životaschopnosti.

Vývoj počtu pracovníků v ocelářském průmyslu s prognózou do roku 2010 je kvantifikován v následující tabulce. Uvedený vývoj respektuje požadavky vzniklé situace, zvýšit podíl výrobků s vyšší přidanou hodnotou, s čímž souvisí růst nároků na kvalifikaci pracovníků. Uvedené počty pracovníků vycházejí z předpokládaného pokračujícího dalšího růstu produktivity práce a zařazení pracovníků s potřebnou kvalifikací.

Rok	Stav pracovníků *)
2001	38 549
2006	23 780 – konec DSP
2007	22 460
2008	22 300
2009	22 180
2010	22 000

*) Od roku 2007 odhad.

Pro zásadní řešení přípravy nových i současných pracovníků pro hutní podniky je nutná okamžitá rekvalifikace na potřebné profese při využití zaměstnaneckého potenciálu.

Je proto nanejvýš nutné, aby byl realizován projekt EU RESTART, jehož výstupem by byla příprava potřebné kvalifikační struktury pracovníků pro období 2008–2010. Uvolňování pracovníků není dále stěžejním problémem a vypořádání odchodů (včetně přirozené fluktuace) probíhá podle zákonných norem a podle dojednání v podnikových kolektivních smlouvách.

Projekt EU RESTART bude napojen na kapitolu 1.2 Operačního programu ČR, již schváleného v EU dne 15. 10. 2007.

8 Shrnutí a perspektivy odvětví

8.1 Základní charakteristiky odvětví

Závěrem lze fakta uvedená v předešlých kapitolách zrekapitulovat tak, že ocel v současném a nadále rostoucím objemu spotřeby si nesporně své významné místo uchová a s tím souvisí i postavení ocelářství. Klesl sice význam ocelářství z pohledu počtu poskytovaných pracovních příležitostí, ale mění se přitom i struktura profesí ve prospěch vytváření zaměstnanosti s rostoucí kvalifikací.

- Veškerá opatření a snahy vypořádat se s tzv. ocelářskými cykly zatím nasvědčují tomu, že lze předcházet krizovým propadům výroby a negativnímu působení na ceny produkce, na výrazné redukce v zaměstnanosti, které např. země EU prodělávaly v 70. a 80. letech a naše země v poslední dekádě minulého století a na začátku tohoto století je reálné. Na zaměstnanost by nadále měl mít vliv jen technický a technologický pokrok, částečně kompenzovatelný rozvojem dalších aktivit.
- ČR se v ocelářství a také v užití produkce v mnoha směrech např. v objemu spotřeby oceli dostala již na přední místo v Evropě. Také struktura spotřeby z hlediska odběratelských sektorů se stále více přibližuje zemím EU 15 s vyspělým ocelářským průmyslem. Zahraniční obchod s ocelářskými výrobky jak na straně exportu, tak na straně importu zůstane pevnou strukturální položkou spotřeby oceli i z hlediska původu výrobků.
- Další vývoj ocelářství v ČR již ovlivňuje a i nadále může výrazně ovlivňovat probíhající konsolidace politikou nadnárodních celků.
- Dosavadní vývoj v investičních aktivitách vede nesporně ke zvýšení efektivnosti na jedné straně, ale i ke zvýšené konkurenční schopnosti na trzích náročnějších výrobků.
- Napjatá celosvětová situace v surovinových vstupech (rudách a uhlí) se bude postupně uvolňovat. Za nejožehavější oblasti s bezprostředním vlivem na ocelářství lze tudíž považovat zásobování energiemi a celou oblast životního prostředí.

8.2 Prognóza dalšího vývoje odvětví

Vývoj v odvětví výrazně ovlivňuje i legislativa EU přijímaná v oblasti životního prostředí. Pro splnění požadavků plynoucích z této legislativy jsou v hutnictví vynakládány každým rokem značné prostředky. Očekává se, že do prostředků na ekologizaci hutní výroby bude nutno až do roku 2012 ročně vkládat cca 4 až 6 mld. Kč. To se týká legislativy pro obchodování skleníkovými plyny, ekologické daňové reformy, integrovaného registru

znečištění, průběžného zpříšňování legislativy pro emise do ovzduší a vody, pro pevné odpady, nákladů na implementaci nařízení REACH a dalších okruhů.

Budoucí vývoj hutnictví má základ v procesu konsolidace. Kvantitativní stránkou procesu konsolidace je koncentrace. K ní docházelo již předtím hlavně cestou budování vysokokapacitních jednotek a dnes zejména fúzemi a strategickými aliancemi.

Tento trend lze ilustrovat i v ocelářství České republiky. Prvním krokem byla privatizace Nové huti, a. s., do skupiny LNM Holdings (Ispat), následně do společnosti Mittal Steel, s plným ovládnutím všech dceřiných společností a začleněním Vysokých pecí Ostrava, a. s., do největšího světového ocelářského výrobce. V loňském roce to bylo začlenění Vítkovice Steel do ruského ocelářského komplexu Evraz Holdings. Společnosti Vítkovice Steel se tak otevřel perspektivně rostoucí ruský ocelářský trh.

Hutní průmysl má v rámci zpracovatelského průmyslu a stavebnictví z pohledu intenzity spotřeby základních hutních výrobků trvalé opodstatnění. Hlavními spotřebiteli oceli zůstávají i nadále strojírenský sektor včetně automobilového průmyslu, následovaný stavebním sektorem. S uváděním do provozu dalších kapacit výroby automobilů v ČR lze předpokládat také širší zapojení českého ocelářského průmyslu, společnosti se na to již připravují.

V oblasti výrobového sortimentu se i nadále zcela jednoznačně budou prosazovat posuny směrem k výrobkům s vyšší užitnou hodnotou jako nezbytné opatření k udržení životaschopnosti. V důsledku privatizace globálními investory se výrobové i technologické portfolio bude stále více podřizovat globální strategii těchto investorů. Zpracovatelský průmysl bude v důsledku toho, nepodaří-li se mu sjednávat kontrakty dlouhodobého charakteru, více závislý na flexibilitě světového trhu s hutními výrobky.

Určitým rizikem je napjatá situace v zásobování základními vstupy. Koksovatelné uhlí, resp. koks, železné rudy a šrot ale i elektrická energie a plyny, jsou kritickými body pro další rozvoj a v některých případech již i pro udržení dosavadní úrovně ocelářské výroby. To výrazně ovlivňuje cenový růst, který je přenášen do cen ocelářských výrobků, což negativně ovlivňuje konkurenční schopnost jednotlivých zpracovatelů oceli.

Pro bezprostředně následující období bude rozhodující pokračující poptávka po hutních materiálech, především z oblasti Číny a Jihovýchodní Asie. Pro Českou republiku a v zásadě "nové země EU" platí, že jejich ekonomický vývoj pokračuje rychlejším tempem než ve zbylé části EU. Pro nejbližší období bude proto rozhodující přírůstek poptávky v těchto zemích, na pozadí pokračující konjunktury v Asii.

Pro další období očekáváme udržení pozitivních výsledků v období do roku 2010, což souvisí s určitou cykličností hospodářského vývoje, stejně jako s očekávaným vývojem ekonomik zemí EU, kde je předpokládán růst HDP v úrovni 2,5 až 2,8 % a v České republice, kde tento růst dosáhne cca 5 až 6 %.

V roce 2008 lze očekávat dosažení 75 až 85 % úrovně produktivity a efektivnosti ocelářství dosahované v zemích EU a v roce 2012 pak 90 až 95 % této úrovně.

Z pohledu naší republiky lze konstatovat, že před ocelářským průmyslem stojí v současném období stěžejní úkoly, vedoucí k naplnění a zvýšení konkurenceschopnosti. Jedná se zejména o uplatnění ekologické legislativy, zvyšování podílu výrobků s vyšší užitnou hodnotou, s čímž souvisí pokračování v tvorbě výrobových řetězců, kterými se zrychluje cesta ke konečnému uživateli. Nezapomenutelné místo rovněž tvoří aplikace výsledků dosahovaných v oblasti výzkumu a vývoje.

Ocelářský průmysl představuje bazickou technologii pro průmyslový růst. Není orientován pouze na tonáže, ale na hodnoty a na budoucnost.